

N:o 20.

Ank. till Riksd. kansli den 17 juni 1887, kl. 3 e. m.

Lagutskottets utlåtande, i anledning af väckt motion om ändringar i legostadgan den 23 november 1833.

Från Andra Kammaren har lagutskottet fått emottaga en inom nämnda Kammare af herr *Nils Persson* i Vadensjö afgifven motion, n:o 90, som har följande lydelse:

»Vid antagandet af tjenstehjon är det naturligtvis högeligen af vigt att erhålla pålitligt besked om huru personen i fråga uppfört och skött sig der han eller hon förut tjenat. Gällande nådiga legostadga af den 23 november 1833 föreskrifver ock därför, att tjenstehjon vid städsel skall förevisa orlofssedel, utfärdad af nästföregående husbonde och innehållande: 1:o tjenstehjonets namn samt ort och ställe der det tjenat; 2:o huru länge det varit i husbondens tjenst; 3:o tjenstehjonets fräjd, hvarvid om dess nykterhet särskildt yttrande bör afgifvas; 4:o huru det sin tjenst bestridt; 5:o hvad slöjd och annat arbete det dessutom kan förrätta; 6:o intygande om hjonets ledighet att annan tjenst antaga. Hvad utförlighet beträffar lär ej mera kunna skäligen begäras, men tyvärr råder, som bekant, allmän klagan öfver, att, fastän legostadgan uttryckligen inskräper, det husbonde vid utfärdande af orlofssedel och afskedsbetyg är pligtig att noga följa sanning och rättvisa, samt husbonde, hvilken uti ifrågavarande hänseende uppgifver hvad han vet osant vara och deraf annan vilseledas eller skadas kan, enligt strafflagens 22 kap. 17 § gör sig saker till böter intill högst 100 kronor, orlofssedels uppgifter i allmänhet äro föga tillförlitliga. En och annan husbonde är för sträng och fordrande; vida flere låta af medlidande eller andra bevekelsegrunder förleda sig att åt en tjenare, som man snart blir af med, ja kanske stundom just för att lättare blifva honom eller henne qvitt, gifva bättre vitsord än vederbörande rätteligen förtjenar. Att råda full bot för dylikt oskick lär knappast vara möjligt, men nog synes det antagligt, att om uppgifterna, i stället för att meddelas å ett löst pappersblad, hvilket man

vet i de flesta fall endast kommer att uppvisas för att hamna hos tjenstehjonets nästa husbonde eller hos hjonet sjelft, måste införas i en sammanhängande följd med alla de orlofssedelsintyg, hjonets föregående husbönder meddelat och blifvande husbönder komme att meddela, hvarje särskild husbonde skulle bättre betänka vigten af det vitsord han lemnade. Tydligt är ock, att en dylik sammanhängande följd af betyg äfven af andra skäl måste, till obetingad fördel så för dugliga och pålitliga tjenare som för husbönder ingifva vida större tillit än de nu brukliga lösa orlofssedlarne. Uppläggandet efter föreskrifvet formulär af en betygsbok för en hvar person, som första gången antager plats som tjenstehjon, och införandet deri uti sammanhängande följd af nu föreskrifna orlofssedels- och afskedsbetygsuppgifter skulle för öfrigt medföra flera andra afsevärda fördelar. Det skulle exempelvis i många fall underlätta fastställandet af understöd tarfvande fattiges rätta försörjningsort och dymedelst förebygga många tvister olika fattigvårdssamhällen emellan, samt i allmänhet blifva till stort gagn vid de talrika fall, då utrönandet af en persons af tjenareklassen föregående lefnadsförhållanden är af nöden eller åtminstone önskligt. Att här närmare inlåta sig på sjelfva formen för och detaljbestämmelserna i eller rörande de af mig afsedda betygsböckerna, af hvilken myndighet de böra utställas, huru ofta och för hvem de böra uppvisas, af hvem de böra vid olika tillfällen förvaras eller på uppräknandet af de i hvarje händelse få och föga betydande ändringar i gällande föreskrifter om afskedsbetygs uppvisande vid flyttning från en socken eller rote till en annan och dylikt, synes mig vara dess mindre nödigt eller ens lämpligt, som frågans afgörande ju ej beror af Riksdagen, utan ensamt af Kongl. Maj:t, som ej lärer underlåta att, om förslaget anses böra till någon åtgärd föranleda, meddela de närmare bestämmelser, hvilka kunna vara af nöden. I det jag till ledning vid uppfattningen af huru jag tänkt mig saken, bifogar öfversättning af de i Danmark gällande viktigaste föreskrifter angående »Skudsmaalsbog», inskränker jag mig därför till att härmed vördsammast föreslå, att Riksdagen må i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes, med ändring af vissa punkter i gällande legostadga och med meddelande af nödiga föreskrifter i öfrigt, påbjuda, att för en hvar, man eller qvinna, som första gången antager plats såsom tjenstehjon, skall uppläggas en betygsbok, uti hvilken, förutom måhända vissa föreskrifna tjenstemannaintyg, de husbönder, hos hvilka personen i fråga kommer att tjena, skola i fortlöpande följd införa de vitsord och uppgifter, hvilka motsvara eller anses böra träda i stället för uppgifterna i nu föreskrifna orlofssedlar och afskedsbetyg.»

Det af motionären sålunda föreslagna införandet af betygsböcker för tjenstehjon eller, såsom de äfven blifvit benämnda, tjenstehjonsböcker kan

utskottet för sin del icke förorda. Ett betygs införande i en sådan bok skulle, enligt utskottets tanke, icke innebära större garantier för betygets sanningsenlighet än om detsamma utfärdas i form af orlofsedel och afskedsbetyg. Deremot synes det uppenbart, att, om ett med verkliga förhållandet ej öfverensstämmande betyg infutit i betygsboken, det derigenom kan åstadkomma större skada än om det särskildt utfärdas.

Om således införande af slika böcker, från husböndernas synpunkt sedt, endast skulle vara af tvifvelaktig nytta, så skulle det, om man betraktar förslaget från tjenstehjonets sida, pålägga en talrik klass af samhällsmedlemmar ett band, som står i uppenbar strid med vår tids rättsmedvetande. Då i afseende å fräjdetyg gäller, att sådana endast skola innehålla, huruvida en person vid den tid, då betyget utfärdas, eger medborgerligt förtroende eller ej, vore det väl föga konsekvent, om en person, tillhörande tjenstehjonsklassen, skulle nödgas att ständigt föra med sig en bok, innefattande af enskilda personer meddelade omdömen om hans uppförande och duglighet under en möjligen längesedan förfluten tid.

Den danska lagstiftningen, som af motionären åberopats till stöd för förslaget, torde snarare i sin utveckling visa olämpligheten af de i motionen ifrågasatta stadganden. Den danska tjenstehjonslagen af den 10 maj 1854 föreskrifver visserligen, att hvarje tjenstehjon skall innehafva en betygsbok (Skudsmaalsbog), och enligt lagens ursprungliga lydelse (§ 59) var husbonde berättigad att deri göra anteckning om tjenstehjonets förhållande under tjenstetiden. Men detta stadgande befans olämpligt, och genom en på förslag af Riksdagen tillkommen lag af den 29 mars 1867 förbjöds husbonde att i boken anteckna annat och mera än från och till hvilken tid tjenstehjonet blifvit stadt, i hvilken egenskap och mot hvilken lön samt från och till hvilken tid det tjenat honom. Derjemte stadgades rätt för tjenstehjon att erhålla ny bok, hvaruti de i den äldre boken befintliga »Skudsmaal» icke finge införas.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 17 juni 1887.

På lagutskottets vägnar:

AXEL BERGSTRÖM.

Herr *Sjöcrona* har begärt få här antecknad, att han icke deltagit i behandlingen inom utskottet af detta ärende.